

«LUISA MILLER» ESIMEST KORDA EESTI LAVAL

18. DETSEMBRIL esietendub RAT «Estonias» Giuseppe Verdi ooper «Luisa Miller».

Verdi poole pööratakse ikka ja jälle, umbes pooled tema 26 ooperist kuuluvad kindlalt maailma ooperiteatri põhikapitali hulka. Ka «Estonias» on teda üsna sageli mängitud. Mäletatavasti alles 1977. aastal jõudis lavale «Attila».

«Luisa Milleril» on Verdi loomingus eriline koht. Lõpetatud 1849. aastal, seisab see justkui piiripostina varaste ja küpsete teoste vahel. Selleks ajaks olid valminud «Nabucco», «Lombardlased», «Ernani», «Attila», «Macbeth» jt., ees seisid «Rigoletto», «Trubaduur», «Traviata», «Maskiball», «Don Carlos», «Aida», «Othello», «Falstaff»...

«Luisa Milleri» kirjanduslikuks aluseks on Friedrich von Schilleri tragöödia «Salakavalus ja armastus», mille põhjal kirjutas libreto Verdi kauaaegne tööpartner Salvatore Cammerano. Pärast «Jeanne d'Arc'i» ja «Röövleid» oli see juba kolmas Schilleri ainetel loodud ooper. Libreto loomisel on täiesti ära jäetud kirjandusteose üks kahest põhiliinist, salakavalus, ning piiratud ainult erineva-

test seisustest pärit Luisa ja Rodolfo traagilise armastuslooga.

Kuigi «Luisa Miller» ei suuda populaarsuselt võistelda Verdi tippooperitega, pakub ta siiski mitmes mõttes huvi. Siin on jällegi tegemist ületamatu intriigimeistriga, kes nagu muuseumis puistab rohkesti kauneid meloodiaid. Teos on Verdi edasist teed näitav nii muusika kui karakterite poolest, mis näiteks Wurm! kau-du ulatub isegi «Othello» Jagoni.

Dirigent, Eesti NSV rahvakunstnik Eri Klas: «Me oleme tükk aega oodanud niisugust ooperit, kus saaksid rakendust paljud erinevad hääled. «Luisa Miller» oli selleks eriti sobiv, sest siin saab näidata enamikku meie tippsolistidest ja ka noori talente. Kaasa teevad NSV Liidu rahvakunstnikud Anu Kaal, Hendrik Krumm ja Tiit Kuusik, Eesti NSV rahvakunstnikud Urve Tauts, Teo Maiste ja Mati Palm, Eesti NSV teenelised kunstnikud Tiina Jaaksoo, Mare Jõgeva, Leili Tammel, Uno Kreen ja Ivo Kuusk, Maarja Haamer, Eugen Antoni, Tõnu Bachmann (külalisenä), Dmitri Baranovski, Enno Mikkelsaar, Väino Puura jt.

Kõigile eeskujuks on muidugi vanameister Tiit Kuusik oma väsimatu töötahtega. On imetlusväärne, et ta sellises avuäärses eas teeb nii suurt ja rasket osa. 28. detsembril tähistatakse «Luisa Milleri» etendusega Tiit Kuusiku 70. sünnipäeva «Estonia» teatris.

Selle ooperi puhul pole tegemist mitte vihjetega küpsele Verdile, vaid küpse Verdi endaga, suurmeistriga kõige paremas mõttes. Vokaaltehniliselt on see väga raske luçu, Luisa partii on näiteks nõudlikum kui Violetta «Traviatas». Usun, et paljud lauljad on siin kogemusi juurde saanud, sest peaaegu kõikides osades on bel canto kõrval ka koloratuuri.

Kuna «Luisa Milleris» on pikad aariad ja ansamblid ning tegevust vähe, siis on osad põhiliselt osatäitjate endi lahendada. Võimalusi selleks on igatahes palju.»

Ooperi on lavastanud Eesti NSV teeneline kunstitegelane Arne Mikk, dekoratsioonid ja kostüümid kujundanud Eesti NSV teeneline kunstitegelane Eldor Renter.

REET NIKKEL

